



## Teaching Guide

| Teaching Guide           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------|-----------|
| Identifying Data         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             | 2020/21   |
| Subject (*)              | Psychopathology of Language and Developmental Disorders of Language and Communication                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |        | Code                        | 652498001 |
| Study programme          | Mestrado Interuniversitario en Estudos Avanzados sobre a Linguaxe, a Comunicación e as súas Patoloxías (plan 2015)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |        |                             |           |
| Descriptors              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| Cycle                    | Period                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Year   | Type                        | Credits   |
| Official Master's Degree | 1st four-month period                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | First  | Obligatory                  | 6         |
| Language                 | Spanish                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |        |                             |           |
| Teaching method          | Non-attendance                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |        |                             |           |
| Prerequisites            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| Department               | Psicoloxía                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |        |                             |           |
| Coordinador              | Otero Otero, Patricia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | E-mail | patricia.otero.otero@udc.es |           |
| Lecturers                | Otero Otero, Patricia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | E-mail | patricia.otero.otero@udc.es |           |
| Web                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| General description      | <p>Os obxectivos desta materia pódense resumir nos seguintes:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Situar as dificultades do desenvolvemento da linguaxe nun marco psicolingüístico e evolutivo mais amplo.</li><li>- Proporcionar un coñecemento das principais características dos diferentes trastornos do desenvolvemento da linguaxe nos nenos.</li><li>- Comprender o significado disciplinar da psicopatoloxía no contexto curricular da logopedia.</li><li>- Adquirir e dominar os elementos terminolóxicos e os recursos instrumentais precisos para o recoñecemento, descrición e explicación dos principais trastornos psicolóxicos que cursan con alteracións da linguaxe e comunicación.</li><li>- Promover actitudes de solidariedade, respecto e apoio cara ás persoas con trastornos psicolóxicos.</li><li>- Desenvollar actitudes de sensibilización cara ao traballo en equipo</li></ul> |        |                             |           |
| Contingency plan         | <p>1. Modifications to the contents</p> <p>2. Methodologies</p> <p>*Teaching methodologies that are maintained</p> <p>*Teaching methodologies that are modified</p> <p>3. Mechanisms for personalized attention to students</p> <p>4. Modifications in the evaluation</p> <p>*Evaluation observations:</p> <p>5. Modifications to the bibliography or webgraphy</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |        |                             |           |

## Study programme competences

| Code | Study programme competences                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A4   | Os estudantes coñecerán as características diferenciales da intervención na linguaxe e na comunicación nos ámbitos familiar, escolar, clínico e asistencial.                                                                                                                           |
| A5   | Os alumnos/as saberán realizar unha intervención nos trastornos específicos da linguaxe oral, tales como as disartrias, alteracións da linguaxe no envellecemento e trastornos dexenerativos, as alteracións da linguaxe en enfermidades mentais, trastornos do espectro autista, etc. |
| B2   | Serán capaces de comportarse con ética e responsabilidade social como cidadáns e como profesionais.                                                                                                                                                                                    |



|    |                                                                                                                                                                                                      |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C6 | Os alumnos/as saberán utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ó longo da súa vida. |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

| Learning outcomes                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |                             |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------|------------|
| Learning outcomes                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  | Study programme competences |            |
| <b>XERAIS DA MATERIA</b><br>Poden describir coherentemente as bases biolóxicas, anatómicas e neuropsicolóxicas dos problemas da linguaxe e a comunicación.<br>Poden informar sobre a clasificación, a terminoloxía e a descrición dos trastornos da linguaxe e a comunicación.<br>Son capaces de recoñecer e discriminar entre a variedade das alteracións: os trastornos específicos do desenvolvemento da linguaxe, trastorno específico da linguaxe, atrasos da linguaxe, trastornos fonéticos e fonolóxicos; os trastornos da comunicación e a linguaxe asociadas a déficit auditivas e visuais, o déficit de atención, os trastornos do espectro autista, os trastornos específicos da linguaxe escrita; as dificultades de lectura; os trastornos da fluidez do fala; as disartrias; as disfonías; as alteracións da linguaxe no envellecemento e os trastornos dexenerativos; as alteracións da linguaxe e a comunicación en enfermidades mentais; o mutismo selectivo e as inhibicións da linguaxe.<br>Poden describir as funcións da Intervención na área da linguaxe e a comunicación: prevención, educación, reeducación, rehabilitación e tratamento. |  | AJ4<br>AJ5                  | BJ2<br>CJ6 |

| Contents                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Topic                                                                       | Sub-topic                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Profesora Patricia Otero Otero                                              | Aspectos conceptuais.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 1. Introducción á Psicopatoloxía                                            | Clasificación de la conducta anormal<br>Incidencia e prevalencia.                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 2. Trastorno del espectro autista                                           | Definición e concepto.<br>Características clínicas<br>Teoría de la mente                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 3. Síndrome de Asperger                                                     | Definición e concepto<br>Características clínicas<br>Guiones Sociales                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 4. Trastorno del Aprendizaje no Verbal                                      | Definición e concepto<br>Principales manifestaciones clínicas                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 5. Síndrome de Williams-Beuren                                              | Aspectos conceptuales<br>Principales manifestaciones clínicas<br>Perfil tradicional<br>Nuevas aportaciones en el área del lenguaje<br>Funcionamiento visoespacial y visoconstructivo                                                                                                                                     |
| Profesora Nieves Moyano Muñoz                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 1. Trastornos no desenvolvemento da linguaxe asociados a outros trastornos: | - Trastornos da linguaxe no atraso mental: Síndrome de Down, Síndrome de Williams, X fráxil.<br>- Trastornos da linguaxe na deficiencia auditiva<br>- Trastornos da linguaxe na deficiencia visual<br>- Trastornos da linguaxe nos trastornos do espectro autista (TEA)<br>- Trastornos da linguaxe en nenos prematuros. |
| 2. Trastorno fonolóxico-Dislalia.                                           | Procesos fonolóxicos de simplificación da fala<br>Dificultades de produción mais frecuentes                                                                                                                                                                                                                              |

| Planning              |              |                      |                               |             |
|-----------------------|--------------|----------------------|-------------------------------|-------------|
| Methodologies / tests | Competencies | Ordinary class hours | Student?s personal work hours | Total hours |



|                                                                                                                                 |          |    |      |      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----|------|------|
| Guest lecture / keynote speech                                                                                                  | A4 B2    | 35 | 17.5 | 52.5 |
| Student portfolio                                                                                                               | A5 C6    | 15 | 75   | 90   |
| Case study                                                                                                                      | A4 A5 C6 | 3  | 1.5  | 4.5  |
| Personalized attention                                                                                                          |          | 3  | 0    | 3    |
| (*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students. |          |    |      |      |

| Methodologies                  |                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Methodologies                  | Description                                                                                                                                                                                                                         |
| Guest lecture / keynote speech | Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de preguntas dirixidas aos estudantes. Ao longo destas sesións presentaranse os contidos básicos da materia. Farase telemáticamente a través de Teams. |
| Student portfolio              | O alumnado rexistrará nun portafolios os exercicios, lecturas e prácticas derivados dos contidos teóricos                                                                                                                           |
| Case study                     | Presentación de casos prácticos e posterior análisis e discusión dos mesmos. Faranse telemáticamente a través de Teams.                                                                                                             |

| Personalized attention         |                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Methodologies                  | Description                                                                                                                                                                                                                          |
| Guest lecture / keynote speech | Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de preguntas dirixidas aos estudantes. A lo longo destas sesións presentaránse os contidos básicos da materia. Farase telemáticamente a través de Teams |

| Assessment        |              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |               |
|-------------------|--------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Methodologies     | Competencies | Description                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Qualification |
| Student portfolio | A5 C6        | Avaliarase o portafolios cos exercicios, lecturas e prácticas derivados dos contidos teóricos. Cada profesor/a encomendará os exercicios correspondentes á súa parte do temario. Estes exercicios serán presentados a cada profesor de forma independente, e serán avaliados de forma proporcional ao peso da parte de cada profesor. | 100           |

| Assessment comments                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>A avaliación será continua e incluíra unha valoración cuantitativa do rendemento de cada estudante en cada actividade realizada. Estas actividades serán recollidas polos estudantes nun portafolios. Nel os estudantes recollerán todas as recensións, prácticas, cuestionarios contestados, etc. Cada profesor avaliará as actividades realizadas, según as metodoloxías docentes empregadas, nos créditos que teñen asignados. A cualificación na materia será o resultado da media das cualificacións dos profesores que a imparten. A cualificación de cada profesor será ponderada segundo o número de créditos que imparte.</p> <p>Segunda oportunidade: se mantendrán os mesmos criterios que para a primeira oportunidade.</p> <p>No caso de utilizar probas puntuais de exame (proba obxectiva, preguntas tipo tema, etc.) a súa cualificación considerarase como parte do portafolios da materia, sen que o seu peso poida superar o 50% da nota total asignada ao portafolios. O resto da cualificación virá determinada polos criterios seguintes: Asistencia a clase (por enriba do 80%): 10% Realización de lecturas e traballos tutelados: 30% Nivel de rendemento madurez demostrada en actividades prácticas e tutorías:10%</p> |

| Sources of information |
|------------------------|
|------------------------|



|               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Basic         | <p>AAMR (2004). Retraso mental. Madrid: Alianza editorial. Aguado, G. (1999). Trastorno específico del lenguaje. Retraso del lenguaje y disfasia. Málaga: Aljibe. APA (2000). DSM-IV. Barcelona: Masson. Baron-Cohen, S. y Chaparro, S. (2010). Autismo y síndrome de Asperger. Madrid: Alianza editorial. Bishop, D. (2001). Language and cognitive processes in developmental disorders. Hove, UK: Psychology Press. Bishop, D. V. M. (1997). Uncommon understanding. Development and disorders of language comprehension in children. Hove: Psychology Press. Buendía, JR. (2004). Psicopatología en niños y adolescentes. Madrid: Pirámide. Caballo, V. y Simón, MA. (2002). Manual de psicología clínica infantil y del adolescente (2 vols.). Madrid: Pirámide. Centeno, J. G., Anderson, R. T., &amp; Obler, L. K. (Eds.). (2007). Communication disorders in Spanish speakers. Theoretical, research and clinical aspects. Clevedon: Multilingual Matters. Chiat, S. (2001). Los problemas del lenguaje en los niños. Madrid: Cambridge University Press. del Río, M. J., &amp; Torrens, V. (Eds.). (2006). Lenguaje y comunicación en trastornos del desarrollo. Madrid: Pearson Prentice Hall. Echeburúa, E. (2002). Trastornos de ansiedad en la infancia. Madrid: Pirámide. Fletcher, P., &amp; Miller, J. F. (Eds.). (2005). Developmental theory and language disorders. Amsterdam: John Benjamins. García Pérez EM, Magaz A. (2003). Hiperactividad. Guía para profesores. Cruces-Baracaldo: COHS. González, R. (2005). Psicopatología del niño y del adolescente. Madrid: Pirámide. Puyuelo, M. (2000). Casos clínicos en logopedia. Barcelona: Masson. Puyuelo, M., &amp; Rondal, J. A. (Eds.). (2003). Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje. Barcelona: Editorial Massón. Rondal, J. A. y Seron, X. (1988). Trastornos del lenguaje. Barcelona: Paidós. Schwartz, R. G. (Ed.). (2009). Handbook of Child Language Disorders. New York: Psychology Press. Verhoeven, L., &amp; van Balkom, H. (Eds.). (2004). Classification of developmental language disorders. Theoretical issues and clinical applications. Mahwah: Lawrence Erlbaum. Vázquez, F., Otero, P., Blanco, V. y Torres, A. (2015). Terapia de solución de problemas para la depresión: una breve guía práctica en grupo. Madrid: Alianza Editorial. Vázquez, F., Otero, P. y Blanco, V. (2019). Depresión. Madrid: Síntesis. Vázquez, F., Otero, P., Torres, A. y Arrojo, M. (2016). Deja atrás la depresión y alcanza la felicidad. Madrid: Pirámide.</p> |
| Complementary |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

## Recommendations

### Subjects that it is recommended to have taken before

### Subjects that are recommended to be taken simultaneously

### Subjects that continue the syllabus

### Other comments

Os alumnos deberán coñecer os fitos máis importantes do desenvolvemento da linguaxe en nenos con desenvolvemento típico previamente. Os alumnos deberán coñecer os procesos psicolingüísticos de comprensión e produción da linguaxe con anterioridade.

(\*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.